

Regeringen
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program, U 2021/01877

Sammanfattning

Skolverket tillstyrker förslaget till försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program samt förslagen till författningstext och ikraftträdande. Myndigheten lämnar några kompletterande synpunkter kring förordningsförslaget och dess konsekvenser. Det Skolverket framför allt vill lyfta fram handlar om när försöksverksamheten ska börja tillämpas samt villkoren för och utvärderingen av försöksverksamheten.

Skolverkets synpunkter

Kapitel 1 Förslag till författningstext

1.2 Förslag till förordning om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan

1§ Inledande bestämmelser

Skolverket ser positivt på försöksverksamheten och anser att den bör införas så snart som möjligt. Samtidigt vill myndigheten påtala att en tillämpning av försöksverksamheten från läsåret 2023/24 innebär att flera system kommer att vara i gång samtidigt. För skolorna skulle det underlätta organisatoriskt om tidplanen hade synkroniserats med införandet av en ämnesutformad gymnasieskola. För handels- och administrationsprogrammet sker dessutom en förändring redan hösten 2022 då programmet byter namn till försäljnings- och serviceprogrammet. Det betyder att många skolor är fullt upptagna av de förändringar som sker i gymnasieskolan och att kapaciteten för att delta i försöksverksamheten kan vara lägre även om intresset finns.

3§ Villkor för huvudmannens deltagande

Förslaget till förordning om försöksverksamheten innebär en skärpning av villkoren för huvudmannens deltagande jämfört med motsvarande skrivningar för yrkesprogrammen och tidigare försöksverksamheter.

Skolverket noterar att huvudmannen ska bedriva både ekonomiprogrammet och handels- och administrationsprogrammet på samma skolenhet. Detta är positivt för utbildningens kvalitet och utifrån ett lärarperspektiv, då berörda yrkeslärare i försöksverksamhetens yrkesämne finns inom organisationen. Samtidigt ser Skolverket att villkoret kan innebära att antalet möjliga skolenheter minskar drastiskt, inte minst i samband med många andra förändringar på gymnasie-skolans område. Om kommande utvärderingar skulle visa att viljan att delta i försöket överstiger det faktiska utfallet, och att skillnaden hänger ihop med villkoret, skulle det kunna övervägas om det ska räcka att huvudmannen bedriver ekonomiprogrammet och har ett samarbete med handels- och administrationsprogrammets lokala programråd.

Skolverket ser positivt på den föreslagna regleringen som innebär att huvudmannen ska säkerställa att det lokala programrådet ges möjlighet att medverka i det systematiska kvalitetsarbetet. Skolverket har i samarbete med de nationella programråden erfarit att en sådan åtgärd bidrar till att stärka kvaliteten i yrkesutbildning. En utvärdering av försöksverksamheten bör därför granska hur stärkta regleringar av samarbetet mellan skola och arbetsliv påverkar det systematiska kvalitetsarbetet. Om utvärderingen faller väl ut förespråkar Skolverket att motsvarande regleringar införs för samtliga yrkesprogram.

8§ Arbetsplatsförlagt lärande

Skolverket ser positivt på att rektors ansvar för det arbetsplatsförlagda lärandet skärps i förhållande till annan yrkesutbildning. Förslaget innebär krav på gemensam planering för varje elev och arbetsplats och de lärare respektive handledare på arbetsplatsen som ska vara kontaktpersoner. Även i detta hänseende har Skolverkets i samarbete med de nationella programråden identifierat motsvarande insatser som kvalitetsskapande. Som ovan föreslår Skolverket att regleringen utvärderas och, om den faller väl ut, motsvarande skrivningar införs för samtliga yrkesprogram.

Förslaget anger att den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen ska omfatta minst 4 veckor. Skolverket menar att det är en rimlig bedömning sett till omfattningen av yrkesinriktningen. Om Skolverkets utvärderingar visar att det finns skäl att utöka apl-tiden, kan det dock vara rimligt att överväga en utökning.

10§ Uppföljning och utvärdering

Skolverket vill poängtera att den uppföljning och utvärdering som föreslås kan ge begränsade möjligheter att följa upp elevernas etablering. I Skolverkets ordinarie uppföljningar görs en studie över såväl tre som fem år efter avslutad examen,

vilket den föreslagna tidplanen för den aktuella försöksverksamheten inte medger. Däremot kan mera kortsiktiga etableringsresultat redovisas. Skolverket anser dock att behovet av och intresset för yrkesinriktningar på högskoleförberedande program är så stort att det är angeläget att komma vidare. Skolverket förespråkar därför inte en förlängning av försöksverksamheten.

Kapitel 3 Försöksverksamhet med yrkesinriktning på högskoleförberedande program

Skolverket ser positivt på ökade möjligheter att kombinera yrkeskunskaper med högskoleförberedande studier, inte bara för att underlätta etableringen på arbetsmarknaden utan även för att tillvarata elevernas intressen och stärka deras personliga utveckling. Förslaget till yrkesinriktningar på högskoleförberedande program innehåller framför allt argument för en tydligare matchning samt att elever med högskoleexamen inte i tillräcklig grad fortsätter att studera utan därför måste etablera sig på arbetsmarknaden. Skolverket vill dock poängtera att elevers studieval har många orsaker.

Skolverket instämmer i att gymnasieskolan behöver utvecklas och att det finns ett behov av att högskoleförberedande program och yrkesprogram närmar sig varandra. Ett sätt att överbrygga de olika programmen är, som föreslås här, att införa yrkesinriktningar på högskoleförberedande program. Ett annat sätt är att ge utökade möjligheter för yrkesprogrammen att ge högskoleförberedelse. En kombination som redan finns idag är vidareutbildningen med ett fjärde tekniskt år. Eleverna utbildas till en ny yrkesroll som inte tidigare varit möjlig inom ramen för gymnasieskolan och detta kan tjäna som modell för fler gymnasieprogram än teknikprogrammet. Det är samtidigt viktigt att påpeka att en yrkesinriktning på ett högskoleförberedande program, enligt den modell som föreslås här, inte konkurrerar med de yrkesutgångar som finns på yrkesprogrammen och ger mer omfattande yrkeskunskaper. Den ska i stället ses som ett komplement. För eleverna blir detta därför en viktig studie- och yrkesvägledningsfråga när de står inför sitt gymnasieval.

Intresse för att införa yrkesinriktningar finns på andra högskoleförberedande program. Till exempel finns ett intresse från branschen med en yrkesinriktning mot film- och tv-produktionsarbete samt angränsande yrkesområden inom eventbranschen på det estetiska programmet. Även hotell- och turismbranschen har visat intresse för yrkesinriktningar mot guideyrket på det humanistiska programmet och administratörsbranschen för det samhällsvetenskapliga programmet. Tidigare utredningar har fört fram förslag på att inriktningen produktionsteknik på teknikprogrammet bör bli en yrkesinriktning med apl. Även här finns intresse och behov från branschen.

Kapitel 5 Konsekvenser

Skolverket vill i sitt yttrande lyfta några ytterligare konsekvenser av förslaget till försöksverksamhet som kan vara aktuella att belysa i en kommande proposition.

För de huvudmän som har tillstånd att bedriva gymnasial utbildning med avvikelser inom de nationella programmen och samtidigt vill ansöka om att få delta i den föreslagna försöksverksamheten krävs en omprövning av besluten om avvikelse i de fall skolenheternas sammansättning ändrats i samband med omorganisationen. För huvudmannen medför detta en ansökan om omprövning hos Skolverket och ett nytt beslut av myndigheten.

För de elever som studerar vid annan skolenhet eller annan kommun än den som beviljats försöksverksamhet framgår inget i förslaget om rätten till skolbyte. Eftersom undantag enligt förslaget inte får göras från bestämmelserna om antagning och mottagande i skollagen så tolkar Skolverket det som att reglerna om nationella inriktningar och mottagande i första och andra hand gäller för försöksverksamheten liksom elevens rätt att fullfölja utbildningen. I annat fall skulle försöksverksamheten behöva vara riksrekryterande.

Avslutning

Skolverket vill avslutningsvis framföra att remissförslaget saknar förslag när det gäller vägar framåt efter försöksverksamheten. Med tanke på det intresse som finns från andra gymnasieprogram och de behov som arbetsmarknaden har bör goda erfarenheter av en försöksverksamhet ge denna möjlighet till fler yrkesutgångar.

På Skolverkets vägnar

Peter Fredriksson
Generaldirektör

Gunilla Rooke
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har även chefsjuristen Eva Westberg, avdelningschefen Anna Westerholm, enhetschefen Torun Rudin och juristen Frida Lundberg deltagit.